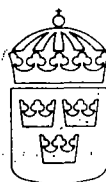

Utrikesutskottets betänkande

1987/88:27

om Västra Sahara

UU

1987/88:27

Motionerna

1987/88:U533 av Gunnel Jonäng m.fl. (c,fp,vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär att Sverige verkar för frisläppande av fångar,

3. att riksdagen hos regeringen begär att Sverige i FN-läger fram förslag om Marockos tillbakadragande av sina trupper från Västsahara,

4. att riksdagen hos regeringen begär att Sverige verkar för att FN-resolutionerna om Västsahara fullföljs.

1987/88:U534 av Maria Leissner m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Polisarios kamp för Västra Saharas oberoende och självbestämmande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till FN:s fredsplan för Västra Sahara,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om väckandet av en FN-resolution angående Västra Sahara,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördömande av de marockanska övergreppen i Västra Sahara,

Bakgrund

När Spanien år 1976, enligt en tidigare gjord utfästelse, dragit sig tillbaka från kolonin Spanska Sahara, annekterades området av Marocko och Mauretanien. Samtidigt utropade den sedan några år verksamma motståndsrörelsen Polisario landets självständighet under namnet Demokratiska sahariska arabrepubliken (RASD). Ett gerillakrig, som med större och mindre intensitet pågått sedan dess, inleddes. På ena sidan står Polisario – stött av Algeriet – och på den andra Marocko – sedan Mauretanien år 1979 ingått separatfred med Polisario och dragit sig ur sin del av området.

Enligt den uppgörelse som träffades mellan Spanien, Marocko och Mauretanien år 1975 skulle den sahariska befolkningen ges viss rätt till självbestämmande genom en icke folkvald nationalförsamling. Det närmare ansvaret för områdets avkolonisering överlät Spanien på FN. I början av år 1976 fick Sveriges dåvarande FN-ambassadör generalsekreterarens uppdrag att utröna förutsättningarna för självbestämmande för det sahariska folket. Uppdraget pågick några månader men kunde inte slutföras, bl.a. eftersom

UU 1987/88:27

Mauretaniens och Marockos regeringar inte var villiga att medverka i konsultationer. Annektionen hade då redan genomförts. Ärendet Västra Sahara har sedan dess stått på FN:s dagordning och där behandlats som en kolonial fråga. Sverige och en stor majoritet av FN:s medlemsländer har stött resolutioner, vari erinras om sahariska folkets rätt till självbestämmande, och huvudparterna i konflikten, Polisario och Marocko, uppmanas inleda förhandlingar. Några direkta sådana har inte kommit till stånd eftersom Marocko inte erkänner Polisario som förhandlingspart.

Konflikten har under lång tid diskuterats inom de afrikanska staternas organisation OAU. En majoritet av staterna i OAU har numera erkänt Demokratiska sahariska arabrepubliken, som till följd härav blivit upptagen som medlem i OAU. Detta har föranlett Marocko att utträda ur organisationen, vilket gjort att OAU:s möjligheter att spela en konstruktiv roll i konflikten minskat. Sammantaget har 69 av världens länder erkänt RASD som stat.

På initiativ av Saudiarabien har statscheferna i Algeriet och Marocko träffats och fört samtal om Västra Sahara. Parterna i konflikten har uttalat sig för en folkomröstning under FN:s överinseende. Vissa samtal har förts mellan parterna om den närmare utformningen av en eventuell sådan omröstning, men någon uppgörelse är ännu inte i sikte. En av huvudfrågorna är vilka som skall få delta i omröstningen.

FN:s generalsekreterare sände i november 1987 en teknisk delegation till Västra Sahara för att inhämta erforderlig bakgrundsinformation och för att undersöka möjligheterna att genomföra den fredsplan som OAU presenterade år 1983 (OAU resolution 104) och som generalförsamlingen under en följd av år röstat för (senast med resolution 42/78). Marocko deltog inte i omröstningen.

Fredsplanen är tänkt att genomföras i tre steg: – direkta förhandlingar mellan Marocko och Polisario, – eld-upphör och folkomröstning under övervakning av FN och OAU utan några administrativa eller militära restriktioner. Delegationen har presenterat sin rapport för FN:s generalsekreterare men den är ännu inte officiell. Rapporten skall vidare diskuteras vid det möte som OAU håller i maj 1988. FN:s generalsekreterare skall besöka Afrika under maj, och det förväntas att han då skall ta upp frågan med Marockos och Algeriets regeringar.

En av huvudfrågorna, vilka som skall få delta i folkomröstningen har ännu inte lösts. Inte heller har någon förändring märkts i vad gäller Marockos vägran att förhandla med Polisario.

Utskottet

Utskottet har under en lång följd av år behandlat frågan om västsahariernas rätt till självbestämmande och därvid fastslagit att frågan är ett oavslutat kolonialt problem och att områdets framtid måste avgöras i enlighet med befolkningens fritt uttalade önskemål.

Sverige stöder tanken på en internationellt övervakad folkomröstning i Västra Sahara. Vi har röstat för detta under de år ärendet behandlats av FN:s generalförsamling. Utskottet utgår ifrån att regeringen även framledes står

fast vid denna ståndpunkt och verkar för Västra Saharas rätt till självbestämmande. UU 1987/88:27

Yrkandena 4 i motion U533 och 1 i motion U534 får därmed anses besvarade.

Utskottet välkomnar generalsekreterarens ökade ansträngningar att i samarbete med OAU:s ordförande finna en rättvis och bestående lösning grundad på förhandlingar. Det är en lovande utveckling mot ökat deltagande från generalsekreteraren i ansträngningarna att lösa regionala konflikter. Det är utskottets förhoppning att den tekniska delegationens rapport och generalsekreterarens initiativ skall leda fram till ett genomförande av fredsplanen, vilken innefattar tillbakadragande av marockanska militära och civila enheter inför den folkomröstning som enligt planen skall komma att äga rum.

Härmed får yrkande 3 i motion U533 och yrkande 2 i motion U534 anses besvarade.

I motionerna U533 och U534 krävs att regeringen skall verka för att de saharier som arresterades i samband med den tekniska delegationens besök skall släppas fria samt att regeringen skall fördöma de marockanska övergreppen generellt mot mänskliga rättigheter i Västra Sahara.

Utskottet utgår ifrån att regeringen kommer att försöka bringa klarhet i vad som hänt med de arresterade samt att regeringen på lämpligt sätt till den marockanska regeringen kommer att påtala brott mot mänskliga rättigheter. Härmed får yrkande 2 i motion U533 och yrkande 4 i motion U534 anses besvarade.

Vad gäller medförslagsställarskap vid nästa generalförsamlings resolution angående Västra Sahara som föreslås i motion U534 får utskottet anföra följande:

Resolutioner rörande Västra Saharas framtid har traditionellt väckts av Algeriet med ett motförslag av Marocko, varvid resolutionsförslagen återspeglar resp. förslagsställares ståndpunkt i konflikten. Sverige har röstat för det förslag som efter förhandlingar lagts fram för omröstning (det algeriska) men har i röstförklaring framhållit att Sverige helst hade röstat för en text stödd av samtliga parter. Bland annat på grund av att alla element inte är tillgodosedda i texten har ett svenskt medförslagsställarskap inte varit aktuellt.

Från och med 1986 års generalförsamling har endast ett förslag lagts fram av Algeriet. Marocko deltar inte i omröstningen.

Det är utskottets uppfattning att den västsahariska frågan endast kan lösas genom förhandlingar mellan samtliga inblandade parter. Sverige har därför, vilket framgår ovan, vid generalförsamlingens behandling av frågan framfört att en samstämmig text vore bäst ägnad att föra frågan framåt mot en lösning. I avsaknad av en sådan har Sverige därför röstat för det algeriska resolutionsförslaget men har alltid framhållit att vi helst sett en mer balanserad och samstämmig text.

Eftersom förhoppningsvis ett nytt steg tagits mot en lösning av frågan i och med generalsekreterarens initiativ kan höstens generalförsamling komma att innebära nya ställningstaganden. Det är därför, enligt utskottets uppfattning, inte nu möjligt att uttala sig om ett svenskt ställningstagande till en resolutionstext.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Västra Saharas rätt till självbestämmande*
att riksdagen förklarar yrkande 4 i motion 1987/88:U533 och yrkande 1
i motion 1987/88:U534 besvarade med vad utskottet anför,
2. beträffande *FN:s fredsplan för Västra Sahara*
att riksdagen förklarar yrkande 3 i motion 1987/88:U533 och yrkande 2
i motion 1987/88:U534 besvarade med vad utskottet anför,
3. beträffande *mänskliga rättigheter*
att riksdagen förklarar yrkande 2 i motion 1987/88:U533 och yrkande 4
i motion 1987/88:U534 besvarade med vad utskottet anför,
4. beträffande *FN-resolution om Västra Sahara*
att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1987/88:U534.

Stockholm den 5 maj 1988

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s),
Margaretha af Ugglas (m), Maj-Lis Lööv (s), Anita Bråkenhielm (m), Bengt
Silfverstrand (s), Karl-Erik Svartberg (s), Gunnar Hökmark (m), Nils T
Svensson (s), Maria Leissner (fp), Oswald Söderqvist (vpk), Anneli Hulthén
(s), Birgitta Hambraeus (c) och Jan-Erik Wikström (fp).